

Luceafărul

Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

CUNOAȘTERE ȘI ANGAJARE

Tezele pentru Plenara Comitetului Central al partidului, puse în dezbatere în cadrul plenarului, la întregul nostru popor relevă, între altele, alte aspecte fundamentale ale momentului economic, ideologic, cultural pe care îl traversează patria contemporană pe aceiași aprofundării cunoașterii în toate domeniile de activitate. Cunoașterea ca atitudine permanentă, cunoașterea ca temelie al fiecărei acțiuni, al angajării fiecăruia dintre noi în frontul construcției și dezvoltării unilaterale a României socialiste. Se reiterează astfel, un principiu de conduită constantă a sistemului de gândire politică elaborat de secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, arhitectul celei mai mărețe epoci de istorie românească. A ști și pentru a face — un adevăr care acordă demersului nostru caratele competenței necesare ca aerul în oricare loc de muncă.

Din această perspectivă, avem datoria să analizăm cu mai multă profunzime diferitele tipuri de reacție la imperativul cunoașterii. Indiferent că este vorba despre manifestarea lor în — construcției materiale ori în același al construcției spirituale, al culturii și artei.

De la suficiența lui am învățat destul până la orgoliul păgubos al celui care ignoră atât tradiția, cât și actualitatea imediată, convins fiind că e singurul în stare să inventeze totul, detectând de fapt o țară de conștiință ce trebuie amendată cu fermitate. Apelul secretarului general al partidului la largirea continuă a orizonturilor de cunoaștere găsește ecoul așteptat în conștiința fiecărui creator adevărat, a fiecărui om-tăcător, cum suna sintagma fericit găsită de un poet.

Raportată la literatură, în special la literatura tinerilor, această deschidere nu se poate traduce altfel decât prin ridicarea nivelului de cultură, prin asimilarea marilor valori ale spiritualității.

Lucaefărul

Lamura poeziei

În zilele când „se lumina a toamnă”, Grigore Hașiu venea la redacție dimineața și ne aducea mere. Le scootea din tasă pe rând, avea gesturi largi de senior și îi puneu în fața bucurându-se cu ochii de bucuria pe care îi-o face. Transmitem o stare de echilibru și de limpezire, de forță blândă: „Sint zile-n care te trezești de parcă, / ușor și pur și-n toate limpezit, / de-ai fost cumva al nopții n-al dormit / decit un somn de pasăre pe creanță.”

Sint poezi cărora poezia pe care o scriu le arată o față ascunsă, surprinzătoare, total neconcordanță cu înfățișarea lor, cu fețul lor de a fi.

Poezia lui Grigore Hașiu seamănă cu autorul ei, are liniște și siguranță de copac jalnic, întreagă casa lui de suflet e un sonet lucrărat fără grabă, luminând cuvintele dinăuntru, ocrotindu-le de parcă ar fi niște viațuți știute și simțite numai de el. „Scandea lin cuvintul ce îl spui, / cu clipele în timp mai strins te-ndeamnă / gîndește-ți tot mai pură, lumea lui, / o zi știind dar și un veac ce-nseamnă.”

Fără să-și fi revendicat vreodată, cu zgomot, locul ce i se cuvenea în ierarhiile critice, fără să-și gelozească vreodată un colț pentru succesele literare, Grigore Hașiu a fost și rămîne marele poet și omul cu suflet pe măsură. Simpla lui prezență potolea teniunile din jur, îi făcea pe cei antrenati într-o dispută deșartă să se simtă stinjenți. Așa mi-nchipui eu că erau adevărații răzeși ai lui Ștefan, cu o noblete mai presus de orice rang căpătat, oameni porțiți să împinească lucruri fundamentale, neluind nici o clipă în

Nicolae Dan Frunteleată

Continuare în pag. a 2-a

Desen de Mihaela Negru

NOUA GEOGRAFIE LITERARĂ

În universul tradiției

În Neamtu Moldovei occidentale, unde legăturile cu Transilvania sînt vechi și continue, nu tradiția propriu-zisă literară este, de bună seamă, în sufărîntă. Aici sînt Bistrița lui Iosif Musat, Neamtu lui Gavril Uric și Humulești lui Ion Creangă, „mușchi” lui Hoșas, Pe ana Vovideniei, mai că tre culmi și în locuri cu limpezimi, o căsuță sinucritică amintesc de trecerile lui Sadoveanu pe aici, cînd, la cite o vreme, omul se retrăgea în tărîmuri parca arhaice și, contemporan cu Uvar și cu blaiinii, năzua să prînda, din unde, repede în lin scriitor și să răpîna, în păduri, ursul.

La drept vorbind, totul înseamnă aici istorie și în geografia acestor așezări de sub munte și de pe coline geometrice moldave, întreprinse de ape repezete scoboritoare din păduri, s-a stratificat o lume porcină din străvechimi, stimulind memoria și făcînd sufletul nostru însetat de certitudini să se definească senin. Cine privește extraordinarele oale de Cucuteni și acele stranii statuete rituale din vremuri unde gîndul abia pătrunde, ori ușile împărătești de la Tazlău, încrustate de un sculptor cu răbdare de asiat, frescele despre Ioan cel Nou de la Cetatea Albă din admirabila „universitate” medievală care a fost Bistrița și miniatuțiile acestui miraculos Gavril, scolt în mesetugi de caligrafie la Bizanț, nu poate să nu tresară și să nu înțeleagă, în fine, că pentru cine viețuiește aici înaintarea culturală se produce pe teren ferm. Istoria este, într-un sens, vie și e desigur dătător de emoție a vedea la o încurcîrare de străzi, în vechia „Kamenă”, în Piața lui Crăciun, o casă cu obloanele lăstate și cu pridvor, unde aștepti să descleece în curînd stăpînul acestei gospodării, „domnu’

Calistrat”, care e poate în preambulări pe la muni, însemîndu-și alte „amintiri dînt-o călătorie”.

Azi, la Piatra-Neamt, totul pare a se organiza, dar, între muzeu și cititorii și orașul însuși, cu buiniile lui de străzi urcînd spre munte, pare o cetate helvetă din alte vremi unde aștepti să zărești cite un pic de studenți înveștimați în robe tesine de la vreo Universitate și nutrinid, sub vestmintul sever, gînduri de goliarzi. O anumită austeritate proprie lumilor submontane se întrevode aici și dă, cînd se întoșete cu sentimentul unei culturi vechi și continue, un aer de europenitate fără complexe și o stabilitate aparținînd unei societăți de îndemnări clasice. O lume a Moldovei, unde Alexandru cel Bun se înveștima în catifele bizantine iar Ștefan cel Mare corespundea cu „europenii” ca un adevărat european, încredințat că soarta Europei se hotăra pe atunci la Vaslui și la Podu Inalt.

Și cînd, fără a impune itinerarii, calci pe aceste străzi calme călăuzit de un enigma, emoția te cuprînde afind, pe de norion zid cenusiu, o șirte, păstrată ca vechile inscripții, despre „Farmacia Vorel”. Nemțenii știu și se arată incințati a comunica oricui e dispus să asculte, că de aici, din necunoscut combinate de plante moldave, pleacă miraculoase leacuri către felurite orase europene. În fond, acesta e un rezemz sufletesc și o inefabilă componentă pentru o mentalitate și omul român de pe aici nu înțelege a se sumeți culturalicește, ci a

Artur Silvestri

Continuare în pag. a 3-a

EMINESCIANA

Valoarea dramaturgiei

Cel de al VII-lea volum al ediției integrale de Opere eminesciene, destinat în primul rînd „teatrului original și tradus, impune atenției exegeților și, deosebte, a cititorilor un număr de probleme mult — și de multă vreme — controversate. Dintre acestea, identificarea textelor strict dramaturgice (fiindcă în manuscris există și dintre cele mai anevoie de situat, epico-dramaturgice — spre exemplu, datarea acestora, așezarea lor cit mai plauzibilă în contextele cu atitea ramificații ale unor piese ori în ale altora etc. reprezintă chestiuni ce revin prin natura lor indeosebte „gîlcevei” specialiștilor. Înăsi intrabarea referitoare la funcțiile pe care Eminescu le-a atribuit succesiv compunerilor sale dramaturgice, precum și cea cu privire la valoarea lor — urmărînd diferențiat, sint de un interes mai cuprinzător. Ne vom referi la ele pe scurt. Se știe că, dat fiindu-i neastîmpărul creativ de anvergură davinciană, Eminescu a scris în

toate genurile și speciile artei cuvîntului; după cum, cu rezultate remarcabile, a ispitit majoritatea domeniilor cunoașterii. E ceea ce a început să i se recunoască mai din plin — și cu argumentație corespunzătoare — indeosebte în ultima vreme, cînd și editarea integrală a manuscriselor sale se apropie de capăt. Cu toate acestea, exceptînd consacrată lui valoare de poet național și universal, aprecierea celorlate scrieri se mai împiedică adesea de vechi reticente și scepticisme. Nu se înțelege încă suficient de faptul că, asemenea colosilor geologici, o mare operă literară — fie și precumpănitor lirică — are temelii adecvate, în privința întinderii și a stratificării. Or, în cazul lui Eminescu, proiectele și scrierile dramatice aflate în diferite stadii de înfăptuire constituie stratul cel mai de adînd, pe care se rezimă întreaga operă. Fără a-și nesocoti virtualitățile lirice, poetul se încredea tot pe atita în harul său de dramaturg, cînd a început să scrie. Gîndea chiar

IN SPIRITUL TEZELOR PENTRU PLENARA C. C. AL P. C. R.

Personajul literar

Una din problemele esențiale ale romanului nostru de actualitate este împărțirea unor personaje viabile care să exprime conștiința omului aici și acum și să se ridice totodată la puterea simbolului. Realismul prozei nu poate ocoti azi fenomenul social în continuă expansiune, deconștruire istorice ale individualului, înfăptuirea puternică a destinului colectiv asupra psihologiei persoanei. „Cum să te misti și cum să acționezi în structurile sociale sint atit de prezente, atit de greu de ocoti?” — spunea într-un interviu Marin Preda, autorul unor romane de profundă analiză socială. Scriitorii vorbesc azi din ce în ce mai insistent despre „omul ca sineză de relații” dar nu trebuie pierdut din vedere nici faptul că sociomorfizarea literaturii a detronat într-un fel personajul clasic aducînd în prim plan personalul colectiv (grup, familie, comunitate etnică, etc.) tendință vizibilă în romanul nostru actual. De fapt, „socu” socializării moderne” care a făcut-o pe Nathalie Sarraute să afirme „omul tinde azi spre anonim” impune o altă perspectivă asupra existențialului dar nu obligatoriu în sensul reficării precum afirmă teoreticienii occidentali. Ideologia noastră de tip umanist acordă din în sanse individualului, creativității originale chiar și într-o lume supraincercată de sociologie, aspect ce se reflectă convingător pe plan literar. Salvarea din anonim printr-o biografie activă, prin entuziasm constructiv — iată modelul viu, capabil de a impune personaje puternice în conștiința cititorilor de azi. Pentru a cunoaște direct pulsul mentalității actuale în sfera socialului apelăm la o statistică a Centrului de cercetări pentru problemele

tineretului (vezi: culegerea de studii a CDPPT 1987) referitoare la orizontul motivational al noilor generații. S-a aplicat pe un grup de sondaj „proba drumurilor de viață”, de fapt un chestionar prin care tinerii au fost solicitați să-și exprime opțiunea pentru un stil sau altul de existență. Totodată s-a folosit și o probă de evaluare a unor motive, atitudini și trăisături caracteristice cuprinse într-o listă de conșente și expresii”. De subliniat faptul că acest chestionar a supus atenției (deliberării) cîteva atitudini existențiale distincte: de la stilul de viață participativ, colectiv, la cel contemplativ, neangajat cu preocupări rafinate culturale sau preponderant hedonist dînd principiu „trăiește-ți clipa” etc. Concluziile cercetării au avut în vedere procentajele de „adezări” și „respingeri” a diferitelor tipuri de drumuri de viață. Rezultatele sondajului demostrează clar existența unei propenșii a tineretului de azi spre activism și atitudine realistă în fața vieții, dominante fiind „haloul social”, sentimentul de grup, preocuparea pentru „relațiile cu ceilalți”. Chestionari scoate în evidență opțiunea aproape generală pentru un stil de viață dinamic, practic, ancorat mai ales în prezent, preferința pentru acțiuni ferme și originale. Nu trebuie să înțelegem din asta că generațiile actuale și-au pierdut romanticismul, din contra, el e resimțit cu acuitate dar se manifestă în dinamica existențială conștientînd un anumit stil de trăire, specific epocii. Neînțelegem, această situație reflectă fenomenul

Alexandru Horia

Continuare în pag. a 6-a

Mărturisire și mărturie

S-au scris numeroase pagini despre epopeea de înnoire a Capitalei, Metruul Piața Unirii, cele cîteva mari pasaje rutiere, alături de multe obiective social-culturale de larg interes (Institutul Politehnic, Casa Centrală a Pionierilor și Școlilor Patriei, complexul agro-industrial etc.), amenajarea complexă a rîului Dimbovița și toate celelalte edificii ale iubitului nostru oraș au format de mai multe ori tema unor reportaje, eseuri, tablete etc. Au fost făcute, altfel spus, numeroase mărturisiri în legătură cu municipiul nostru. Reportajii scriitorilor, oameni care prin toate țbrele gîndului și inimii lor iubesc orașul de pe malurile Dimboviței, au simțit nevoia să-și aduca mărturia lor de suflet față de înnoirile multilaterale ale Capitalei, fără precedent în istorie și care, fără îndoială, se cer a fi eternizate și în domeniul literar.

În urmă cu cîteva ani, pe cînd biografica mea numără suficienți ani petrecuți în București pentru a putea pretinde ca am cunoscut, dincolo de istoria propriu-zisă și de geografia reală a localității, ceva din spiritul, din atmosfera și din specificul ei, mi-am permis a purcede să scriu o Carte de drăgoșe pentru București (care a și văzut lumina tiparului la Editura Eminescu în 1986) — un fel de declarație de inimă și de gînd făcută cetății în care mi-am petrecut anii studenției și-n care, mai apoi, am încercat să-mi petrec anii meseriei, scrișul literar și zătristie rîndu-mi un fel de aer și existenței cotidiene.

De regulă, mărturisirile sint un apanaj al senectutii dar, iată, vine un ceas al istoriei în care — grație marilor și rapidelor deveniri ale puterii, ale timpului, ale epocii — încă tineri fiind putem avea amintiri: amintirile a numai cîteva ani, adesea sub un deceniu, în care mutațiile socio-economice și culturale au fost atit de spectaculoase și de importante incit, practic,

PATRIA DE AZI

tic, au revoluționat nu numai o stare de lucruri, dar însuși întregul nostru teazaur, dacă pot spune așa, al imaginilor prin care orășul, Capitala ni se slătomice în memoria vizuală și în cea sentimentală.

Și fiindcă aceste rînduri au fost puse sub semnul mărturisirii sincere despre ceea ce trăiește și văzute în ultimii zece-cincisprezece ani în București, fie-mi îngădui să-mi exprim convingerea că nu cred să existe contrate de breasla, scrisori care să nu simțim undeva în adîncul lui nevoia de a-și spune cuvîntul, de a-și exprima părerea în legătură cu multele mutații petrecute în viața Capitalei (fresce, cel care trăiesc și respira, gîndesc și visează în orașul de pe malurile Dimboviței) în ultimele decenii. Astfel, în trezirea literaturii scrie de-a lungul vremii despre orașul București se completează, se îmbogățește, primește noi dimensiuni prin paginile care s-au scris ori se vor scrie despre municipiul contemporan — pagini determinate

Florentin Popescu

Continuare în pag. a 4-a

PUTEREA

ȘI ADEVĂRUL NOULUI OASĂ

Un reportaj de Dan Mucenic • În pagina a 4-a

PREZENȚA TINĂRULUI SCRITOR

Romanul unei civilizații

Există, în impresionantul și exasperantul (pentru comentator) hăis de simboluri și imagini, paradigme și partituri al acestei cărți” (cu alti mai exasperante cu cit, dincolo de imposibilitatea cuprînderii — și transcrierii — simultane a enormului bogății de semnificații, de unde impresia „hăisului”, se află o ordine savantă, inginerescă, de o minutie aproape diabolică; o provocare la adresa inteligenței), există, spuneam, ispită din memoria unui personaj, o mică scenă, tulburătoare și vie, care sfidează și arunca în aer eticheta de „livresc”; aplicată deja acestui roman și pe care numeroase indicii de suprafață par dealta a o justifica. În scena respectivă e noapte, atmosfera de Delta (remarcabil descrisă și sugerată); un grup de copii printre care și personajul nostru, Vizanti (avea pe atunci 11 ani), rămăși să aștepte zorii împreună cu pescarii, descoperă, la lumina jărătecului, un arici: „solut” lumii extra-umane („Era și el o bucată de materie vie înfășurată

în ace cămoșo, de sub care se ivea un bot micuț, incințat și nevinovat. Nu se ghemuise, îl privea avid de curiozitate. L-au tîrit aproape de loc, dormici să-l cerceteze. În cerc, pe vine, iscodeau țivina curajoasă, poate sînt celorlalți curioși al stufăsurilor, bălților, pădurii. Ce altceva l-ar fi determinat să intre în raza focului, în gălgăia aceia disonantă cu fastul letargic al vegetației în veghea de noapte? Aricului îndrăznește în fine să facă o mișcare și, ca și cum ar fi fost un semn de sfidare, unul dintre copiii lei-a strigat bărbătos că descoperiseră. Tipau excitați la fierea nouă tentativă a vieții de a înainta”.

Sîntem în preajma misterului unei comunicări între regnuri, miracolul acestui universului special al copiilor. Dar „cercul” lor magic este spart de intruziunea unui pescar urias, cu „multă timpă”, care lovește „năpraznic” făptura cu „sapa de rime”. În mod ciudat, această revelație a animalității umane îl va face pe copilul cuprins de revolta și întrebări, și care va pleca departe, în întunericul pădurii, împreună cu mica ființă muribundă, ca pentru a-și ofiția reintegrarea în marea lume din care venise, — îl va face, printr-o revelație inversă, să înțeleagă că „omul e contemplet de stele”.

să-i acorde o anume preeminență, din considerente patriotice și mai larg cetățenești. Mai pe urmă, însă, s-a întîmplat ceea ce-i scria lui Jacob Negruzzi — în 1871 — referitor la tabloul dramatic Andrei Muresanu: „De drama mea n-are să fie nimica, pentru că nu știu ce formă să-i dau, pentru că nu e dramă...” simț, cum, o se desprinde întregul cit în părți constitutive, din care fiecare își pretinde independența sa.” Poetul observa, pasămite, că „părțile constitutive” erau indeosebte de esență lirică și înțelegea să le acorde statutul corespunzător. Și cum n-ar fi fost așa? În acest tablou dramatic (versiunile din 1869 și 1871), ca și într-o piesă de la care lucra paralel, Ștefan cel Tânăr, se pot distinge vizuina și esența problematicii din Epigonii ori din Împărat și proleter, expresiile cheie din Memoria mori („roata istoriei” s.a.), lirismul în stare magnifică din care se vede, împelzi în următorii ani poemul Melancolie. Și încă un exemplu: din Bogdan-Dragoș, creație dramaturgică de prin 1876-1877, s-au desprins

George Munteanu

Continuare în pag. a 2-a

Gabriela Negreanu

Continuare în pag. a 7-a

NOUA GEOGRAFIE LITERARĂ

Nicolae Pădurar, „Flori”

Temele tinerilor prozatori craioveni

de la fresca istorică la romanul de analiză psihicizantă a stărilor psihice, de la evocări ale unor perioade...

numi un prozator de meserie. A debutat de timpuriu cu un volum de povestiri „Clopotul viselor”...

at arărilor mediilor și personajelor: vârstă, etnie, intelectualitate. Un deșeu al scriitorului...

Ioan Lascu

„Reducerea la scară”

Conștient cu o anume ritmicitate interesantă dar utinând riguroasă trebuincioasă, abundentele discuții despre „generații și promoții”...

Otto Barabas-Teleojen, „Peisaj industrial”

creatori de felurite calibre. Circuitul revulstic, laboratorul ceneșilor sint — se stie prea bine — rampe de lansare a tinerilor talente. Dar, am zice că mai importantă, uneori, decât creșterea...

Sint acestea (și multe altele) adevăruri nu tocmai confortabile; rostindu-le, riscăm a fi taxați drept inamici ai generației! Chiar dacă se vor supăra unii, continuăm; și înțelegem că gestul de a te solidariza cu propria-ți generație...

Adrian Dinu Rachieru

„Unitatea în diversitate”

„n” noua geografie literară” s-a născut în urma dezbaterii publicate în acest număr...

Ion Dună

În universul tradiției

Urmare din pag. 1

crea senin și întemeiat pe o credință în absolutul unor valori. Oras „european”. Piatra Neamț reclamă, asadar, și o cultură în acest măsuri.

alte. Este ceva aici din tradiția unei lilece moderne, caligrafică și sentimentală, rotundul vorbeli și ferindu-se de pitoresc, năzduind către mari vizuini și redescoperind o austeritate a inefabilei armonii.

Totul arată aici o preeminență a tineretii care, totuși, n-ar fi fost cu puțință de n-ar fi existat și contribuții mature, unele de însemnată seamă, a făcut monografia lui Lascaș Vorel și lui Aurel Băescu, arătând că, în absența unei reconstituiri depline a valorilor cu tradiție, contemporaneitatea nu poate evolua organic și cu toate experiențele consumate. Deopotrivă cu el este Ciprian Zaharia, ale cărui excepționale contribuții de istorie a culturii românești, cunoscută în țară și în străinătate, valorificată straturile de civilizație unde locurile nemțene se întindesc cu evenimentul național major; o istoriografie care aparține, prin valoare, mai mult viitorului decât prezentului.

Partid

Temei cunoașterii de tot, tulburător ca o izbândă, din tine m-am născut și pot să-ți fiu cu viața mea arzândă...

Ion Popescu

Zicem țară...

Zicem țară cum am zice mună, Omeneș de simplu și firesc, Cum firesc respira doru-n doine...

Victor Rusu

Cintec de patrie

Să crezi în iubire cum crește sămînța din sămînță, iubirea mai de preț e altă care leagă de primăvară o spică primăvară, facerul în care orde acest gînd...

Sub zăpezi, frământul piinii se-narcă De floare, Cîntecul meu pentru țîmpul

Robust de teme. O inimă urcă, Cu toată puterea de strigăt, Jurămintul fierbinte. Raze de cintec cetății să-nchin; Sămînțe noi, din rădăcini adinc...

Îndemn în strălucire de rouă

Palmele mele sună a pămînt, Ochii mei sună a viitor, Pieptul meu armură a citavoa bătălii In care respiră Carpații. Fiule, tîne pasul după aceste sunete încercate!

Ion Scorobete

PATRIA DE AZI

PUTEREA ȘI ADEVĂRUL NOULUI OAS

Oșul este, prin înfățișarea sa și prin firea oamenilor săi, un ținut mindu. Semet, Parte a ceea ce Bogza numea „țacuta, severa, incorpabilă. Miază-noaptea”. Dar tot Oșul a fost, timp îndelungat (fără început, spun cei care l-au apucat trăi) campion național al sarcăriei. Periferie a României. Abandonat muzeu al primitivismului. De la această realitate — anevole de adus în cu-vinte, dar care poate fi probată prin mil de mărturii scrise, orale sau fotografice — trebuie plecat la drumul prin Oșul de azi. Teritoriul în continuare fascinant prin puritatea obiceiurilor și-a oamenilor, prin cultul pentru străvechime, prin rima cu care e născut pământul — Tara Oșului este, în același timp, unul dintre cele mai limpezi exemple ale modului cum poate renaște un ținut.

BUNĂ ZIUA, OIERI DUMNEAVOASTRĂ

Stă sprânci în bita lungă, ajungându-l până la bărbie, și tace o vreme, privind peste cimp. — Bine c-a mai venit și toamna asta peste noi, zice. — Lasă poezia, nea Buhai, spune mai bine cum stăm cu oile. — Ușurel, vine răspunsul. Dumneata ce crezi, primare, că avem noi, ciobani de cind ne știm, nevoite de sfaturi sau de acte stampilate ca să dăm lapte și lină? Om sta noi de vorbă în primăvară, la simbră. Da' pin' atunci, duminică, la sfat. Că mai am și eu de spus câte ceva, a năvoite de sprinț. Încolo, cu prierpera, ai-i treaba noastră. — Ajunși în curtea ceapului, vedem îndreptându-se spre noi un tânăr în halat alb. Până să se apropie, primarul Chirilă Gherman apucă să-mi șoptească: E inginerul Gabriel Popescu, venit din Vilcea. L-a fost greu, că sectorul zootehnic era cam la pământ, am avut discuții aprinse, a amenințat că pleacă, dar totul s-a rezolvat. — Stăm bine, tot, primar — i se adresează inginerul. Cind isprăvim și grajdul ăstălat o să vedeti ce-nseamnă creșterea de animale ca la carte. Mă interesează acum să am în permanență oameni la fermă, chiar dacă e de treabă și la cimp. Da' vorbim duminică, să vedem ce-or zice și sătenii...

Stăm, din auzite, că la Turț a existat și continuă să existe un sfat al bătrânilor. Că puterea lui e-a dezbate și adăpta hotărâri importante încă se păstrează. Alții doar că, în condițiile de azi, ale accelerării ritmului și ale complexității sportive a vieții comunei, se simțea nevoia unui cadru mai larg de analiză și decizie. El s-a creat aproape pe nesimțite — o tribună a democrației — care se întrunește, în fiecare duminică, înainte de ora primului pe platou din fața primăriei. Vin aici tineri și vîrstnici, muncitori de la mină, țărani și intelectuali satului. Se planuiesc treburile săptămînii ce urmează și se discută ce s-a făcut și ce nu în săptămîna care a trecut. — Ce-au hotărît cu adevărat important, înțelepții satului în ultima vreme? — Tot ce facem e important, zice primarul. (Am sentimentul că vrea să mă ducă cu vorba). — Cum așa, tovarășe primar? Se stringe ochii, în zi de sîmbătă, în fața mea, și zice: — Păi asta nu se poate face mai ușor, cu economie de timp, și la ceapă? Sau vine inginerul Popescu și zice: mie-mi trebuie oameni la zootehnie, iar inginerul de la cultura mare zice la rîndu-i: ba-mi trebuie mie l, și apoi se supune la vot unde — merge forța de muncă? De asta ocupă-se conducerea colectivă? — Nu-o luăm chiar așa! Vedeti blocurile astea noi? Vedeti, dincolo, spitalul cel nou? Vedeti cresa? Toate s-au făcut cu oamenii comunei, se munca lor. Și totuși a fost așa, că la sfatul nou al înțelepților satului, în fața mea, să spun așa, lucrurile mari. Dar o localitate nu trăiește numai din ele, ci și din ceea ce de fiecare zi. Iar acestea — mărunte, veți zice — trebuie și ele cumpănite atent. Mai avem de reparat cite un drum, de dres cite un podet, e nevoie de ceva atelaje pentru o treabă nu alta. Oamenii decid. Ei se-nvoiesc asupra acestor lucruri, aducind fiecare argumentele sale, arădînd ce și cit pot face. De-asta arată Turțul așa. — Și sfatul bătrînilor, cel vechi? — Bă-

trînil sint ascultați și acum. Dar ne interesează și spusa specialiștilor, a celor cu elan. E nevoie de înțelepciune, dar și de entuziasm, de putere de-a făptui.

UN PRIMAR CARE IA INTERVIURI

Aș putea spune, cum se procedea adesea în l-am găsit pe primarul din Negrești-Oaș în biroul său și a fost nevoie de multă alergătură, dintr-un colt în altul al orașului, pînă a reuși să schimb primele cuvinte cu dînsul — formulare ce închide în subtext altă o apreciere a stilului de muncă (dinamic) al primarului, cit și una la adresa zelului reportajului — de care a dat dovadă cel care povestește. Adevărul a fost, însă, altul, mult mai prozic și mai lesne de relatat: primarul Vasile Mureșan este un om foarte ordonat, precia în tot ce întreprinde, ca ummare, lesne de găsit. E suficient să intri la secretariat — unde e tot primar — pentru ca răspunsul să vină îndată — la unitatea... sau în zona... de unde revine în jurul orei... Așa se face că l-am aflat cu ușurință.

Care-i problema? Cu ce treburii prin Oaș? (Răspuns scurt și exact). — Ce știți în clipa de față despre Negrești? (Răspund: destul de puține. Din ziare, din ce-am putut vedea...). — Dorii cifre comparative? Cu dragă inimă, numai că orașul de azi nu prea are cu ce se compara. Puneți față-n față producția industrială din '85, de 17 milioane lei, cu aceea de azi, de aproape o sută de ori mai mare. Sau vreți să comparăm unitățile economice de interes republican cu totala lor lipsă, acum două decenii? Singura comparație care poate rezista este, în momentul de față, aceea dintre rezultatele obținute de la un an la altul. Știți ce se găsea pe locul platformei industriale pe care ați văzut-o venind dinspre Satu Mare? Un tirg de vite. Nu zimbii, n-au dispărut vitele din Oaș odată cu venirea industriei, pe drumul de la Negrești-Oaș la Negrești-Oraș! Nu, doar că fiecare, industrie și zootehnie, s-a așezat la locul său. Vă puteți imagina cum a început industria aici? La 1 ianuarie '69, media de vîrstă a celor ce lucrau la Integrata de în și cinepă (acum cea mai mare unitate de profil din țară) era cu puțin peste 17 ani. Nu exista, pe atunci, nici măcar un mic cadru tehnic provenit dintr-o școală. Să nu mai zic de ingineri, medici, profesori. Ce să vă spun mai mult? Că în '63 nu aveam în tot orașul decît două clădiri, cu etaj: spitalul, ridicat în '57, și actualul Muzeu al Tarii Oșului, pe atunci internat al liceului. Acum sint peste o mie de apartamente, două școli generale, încă un liceu, creșe, cămine, hotel... (Monologul primarului Vasile Mureșan a durat mai bine de o ceas. Către sfîrșitul acestui autointerviului a anăru și întrebări care păreau a-l pune în incurcatură).

— S-a adaptat bine primarul, sămărăon prin naștere, realităților Oșului? S-a oșenizat el cu adevărat? Cum e privit de cei din jur? Ce-și poate reproșa? Cînd și cum va rezolva problemele care se ivesc fără încetare, legate de sistemizarea, de construcții, de locuințele aflate în afara perimetrului urban, de starea drumurilor, de felul cum se lucrează la ceapă sau în domeniul prestărilor de servicii? Am ridicat un oras, dar acum trebuie să ne ridicăm noi la înălțimea pretentțiilor lui. Iată, de la Fabrica de utajii miner și tehnologică au început să pornească loturi de terenuri pentru export. Călea ferată îngustă a fost înlocuită de una normală, lărgindu-se astfel, și la propriu și la figurat, contactul Oșului cu Tara, asta însemnînd rezolvarea problemelor de aprovizionare cu materii prime, de... (Se însă o clipă de tăcere. Profil). — Care a fost prima problemă pe care v-ați propus să o rezolvați ca primar? — Una a fost, și tot prima a rămas — dreapta relație cu oamenii. Întreținea lor în mine și a mea în ei.

DESPRE STATORNICIE

Un prieten, pictor, arătîndu-mi cele mai dragi tablouri ale sale, se oprea adeseori în fața unui autoportret pe care nu se mai sătura admirîndu-l. L-am suspectat (și l-am spus-o) de narcisism. A ris. — Recunoaște că sint mai frumos în pictura asta decît în realitate! Dar stii de ce? M-am pictat în usa pivnței de-acasă de la mine, de la țară. Asta, locul cu suflet

de unde mă trag, m-a înfrumusețat, nu talentul meu.

Același lucru, dar prin intermediul altor timpuri de exemplu, mi-a spus, în deșele și lungile discuții purtate, medicul Mihai Pop, directorul spitalului orășenesc din Negrești. Venit aici „de peste deal”, de la Baia Sprie (după o trecere ca asistent, prin Cluj), Mihai Pop e medic de Oaș de un sfert de veac. Iubitor de natură, de folclor și de lecturi alese, priyor atent în jur și bun cunoscător de oameni, medicul Pop este o veritabilă poartă deschisă spre Oșul adevărat, spre adevărații oșeni. Pe o stradă din Turț s-a oprit la vorba cu un bătrîn, pe care apoi mi l-a prezentat. — Il cheamă Ștefan Estan, are peste 70 de ani, dintre care aproape 50 lucrăți ca agent sanitar. E tipul de om rămas acasă. Omul care încă vede și simte mîna, dar cu aceeași înțelegere de inimă. Cînd a împlinit vîrstă pensionară a fost sărbătorit cu tot fastul. Însă el a devenit, cu trecerea vremii, tot mai trist. După un an de inactivitate, unii ziceau că s-ar fi tînit de-a binelea. Dar el tindea după vechea muncă. L-am reîncastrat. Acum e bine sănătos, alergic de color-colo ca-n tinerețe, e vioi la vîrstă și la minte. Pe osan nu trebuie să-l desprinză de-aie lui dacă-l vrei zdravăn și bun de treabă. — Vă simțiți osan, doctore? — Da. Cu totul. Curătenia sufletească și vitalitatea celor de-aici m-au cucerit definitiv. Am învățat

de mic, din țată miner și mamă țărăncă, rosturile muncii și respectul datorat ei. Măna are o vorbă plină de optimism: orice s-ar întâmpla pe lume, lucrul din mină n-are cin' mi-l lua. Așa gîndesc și oșenii, și la cimp și în uzină.

Industrializarea Oșului — spune directorul Integratelor de în și cinepă, Ioan Chiră (om pe care l-am descoperit a cunoaște, cu nume, vîrstă și loc de obirbie, pe aproape toți cei 1400 de subordonatii) —, procesul acesta, presupunînd o rapidă adaptare la exigențele unei anumite discipline, i-a schimbat pe oameni. Nu dintr-o dată, ar fi fost imposibil mai ales că-i vorba de oșeni, dar mai repede decît m-as fi așteptat. La începutul începuturilor, nu exista nici măcar un singur maistru. Acum, avem pentru încă o întreprindere. Și, cu totul, oșeni.

FOTOGRAFUL DACILOR

Imaginile lucrărilor de construcție a căii ferate ce traversează, nu de mult timp, Oașul sînt printre ultimele din fototeca de peste o sută de mil de clișee a lui Ionită G. Andron, om care bate de o jumătate de secol ținutul cu aparatul de fotografiat în mină, adunînd probe de frumusețe și dovezi de înflorire. Intelectual veritabil și om de acțiune, autor al unui memorabil album „Tara Oșului”, precum și al unor broșuri îndrăzneț publicate în chiar timpul terorii horthyste, nume ce va intra cu siguranță în Oaș nu necesară istorie a fotografiei românești, povestitor plin de har — Ionită G. Andron este, el însuși, o carte vie, vorbită sau scrisă, cu forță și finețe, despre Oaș. S-a bucurat mult atunci cînd noua cale ferată a fost terminată și nu istoveste să vorbească despre acel moment ca despre unul de referință pentru oșeni.

— Tara asta a Oșului, atît de darnică în frumos, atît de bună și omenoasă, nu mai putea rămîne la stadiul de colecție, oricît de fermecătoare la privit, de obiecte vechi, demodate. Măcînă, plecînd de aici, nu va lua cu ea nici obiceiurile, nici felul de-a fi al oșenilor. Venind încoace cu nou tren, tren ca toate trenurile, veți regăsi, în miezul lui mai, simbrele noastre, veți afla, în zile de sîrbătoare, tot hore pe sate, tot oameni îmbrăcați cum li-i portul din străbuni. Civilizația este aici asimilată, atîngerea virfurilor ei nu înseamnă nicîdecum o rupere de ceea ce vechimea ne-a dăruit bun și durabil. Știți de cînd visăm noi, oșenii, zilele de azi? De pe cînd, într-o zi cu lumină multă, a intrat în Racsa mea natală un călăreț care a spus numai „vin românii în Ardealul românesc” și a zburat mai departe, iar tata s-a aplecat și a sărutat urma lăsată pe pămîntul uliei de copitele calului. De-atunci și chiar de mai înainte Oamenii liberi în toate, care au fost și au rămas oșenii, și-au câștigat, cu trudă și răbdare, dreptul la viața asta.

Privesc la fotografiile, îl primesc și pe bătrînul de-alături. Îl ascult vorbele și totul se rotunjește în imaginea unui Oaș uimind prin țările și sete de viață. — Cînd vă veți hotărî să istorisiți de la un capăt la altul tot ce ați aflat și înțeles în viața și în țara asta, l-a fotografiat pe țărani din Racsa, așezați în paginile marilor istorii a lui Giurescu la capitolul dedicat dacilor, zimbeste și tace.

Dan Mucenic

Mărturisire și mărturie

Urmare din pag. 1

nate, în chip firesc, de însăși transformarea lui pe multiple planuri: economic, social, urbanistic, cultural etc.

Fie-mi îngădui să mărturisesc aici că una din întâmplările fericite ale vieții mele de tînar scriitor este și aceea de a ajunge să locuiesc în imediata vecinătate a construcțiilor ce se edifică în noul centru civic al Bucureștilor. Spun asta, fiindcă astfel am avut și am în continuare privilegiul de a vedea cum sub ochii mei capătă configurație arhitecturală orasului modern de mine — cu întreaga și complexa lui ființă. Pe de altă parte, am putut vedea la modul mai concret posibil, cum Dimbovița, rîul atît de cîntat de poeți și de vechii cîntăreți ai orașului, a primit striaie noi: stratele convenite și țirreții ale unei ape traversînd o capitală aflată în plin proces de înnoire, cu oameni harnici și destoinici, decîși să-i confere o nouă imagine în ochii și conștiința generațiilor viitoare.

Și nu numai martorul reîntrării Dimboviței într-o nouă etapă a biografiei sale am fost, ci și cel al croirii modernei artere subterane de circulație care este Metroul, intrat de citiva ani bunji în viața și obișnuințele bucureștenilor. Conștient, ca fapt divers cu valoare sentimentală, momentul în care prin plafonul descoperit din preajma Tribunalului Suprem trecătorii au putut vedea întia ară cum arată viitoarele vagoane de tren subteran și cum evenimentul acesta ce ține acum de istoria măruntă a construirii Metroului a făcut inconștientul cartierului, zeci de locatari de aici venind să privească ceea ce din atunci era incredibil: vagoanele ce aveau să circule, în viitorul apropiat, dintr-o parte în alta a Bucureștilor. Faptul m-a surprins intrucît știam că pînă atunci locuitorii Capitalei era în genere mai conservator și mai rezervat în ce privește acceptarea noului, a ceea ce urma să schimbe peisajul de mulți ani consacrat și cunoscut... Și iarăși trebuie să mărturisesc că gîndul recitencii concetățenilor mei față de nou, ce mă încerca atunci, s-a dovedit nefondat. Astăzi înnoirile Capitalei nu mai sînt în ochii și indiferent de vîrstă, de formație, de structură intimă — bucureștenii a devenit, fără a exagera, conștient și mîndru de mutațiile care au loc în spațiul său de viață și de gînd. Așa se face că din conservatorii și omul rezervat de ieri, locuitorii Bucureștilor s-a transformat, pe neașteptate, în competentul ghid al vizitatorului din țară ori de alturea care pășeste pragul Capitalei spre a-i cunoaște oamenii și împlinirile, zodia nouă sub care își împlineste destinul...

O carte despre București și despre magistraturele ei se scrie din mers, iar cei care trăiesc, muncesc și visează în străvechii și minunatul oras de pe malurile Dimboviței îl completează — prin forța brațelor și incusina minții — zi de zi, minut de minut, paginile cu noi și mărețe și fără de seamăn fapte. Ele sint un fel de emblema a dăruirii într-un frumos și desăvîrșit.

Tirziu te-am iubit frumusețe

Cindva am fost intineric
Și sufăr în rătăcirile lui;
Acolo mi s-a arătat adîncul căderii,
Nenorocita neliniște
A spiritelor golite
De haina luminii.

Tirziu te-am iubit frumusețe!

Voiind să te ating
Am auzit așa cum se aude în inimă
O melodie pe care nu o răpea timpul
Inconjură ușile trupului
Trecînd peste forțe
Ajungînd în largile ținuturi ale memoriei.

Atunci mi-am amintit de uitare

Și am trecut dincolo —
Pînă ce curgerea
S-a transformat într-o călăuză —
Început al iluminării...

Tirziu te-am iubit frumusețe!

gheorghe șerban

Antotimpul

Printre trestii
Ascult în adîncimile subpămîntene
Cum dorm silexurile.

Singur între pămînt și stele
Sînt cuprins de ameteală
Pentru că aici nu există
Nici un acoperiș
Nici o creangă de arbore
Să mă apere.

Antotimpul alunecă ușor
Lovindu-mă în trecere
Cu o nămeț verde
Plecînd apoi
Pe primele făclii ale nopții.

Din prea multă tăcere
M-am descoperit lipit de pămînt

Curgînd din mine
Buculete de lumină.

Luna s-a stîns de mult în zăpadă;
Antotimpul alunecă
Pe-o pulbere de aște

Singur...

teatru

Actuala reprezentație a Teatrului Mic aduce în prim-plan o lume a izbitoarelor contraste sociale. Teatrul de limbaj al lui Genet devine un teatru al violenței semnalor vizuale în corelarea directă cu suportul gestual-verbal-fizic al interpretelor.

Camera Doamnei este decorul unic în care se desfășoară întregul spectacol, fiind spațiul „real”, al temerilor, al frustrărilor, al mișcărilor pe furie ale celor două surori-cameriste, dar și spațiul aroganței, al superiorității Doamnei. Este spațiul care le îngeneunche și le face să se revolte pe Claire și Solange. În interiorul acestui spațiu real, regioulor Alexandru Darie, secundat de scenografa Maria Miu, imaginează un spațiu restrictiv „de joc”, prin dirijarea de către actrițe a paravanelor, creînd astfel senzația lumii cu mască, a vieții închisului, imaginative — spațiu de pură teatralitate. Trecerile frecvente dintr-o lume în cealaltă caracterizează lipsa de echilibru dintre forțe, evident, inegale.

Prezența celor două coloane uriașe (luminate interior doar la apariția Doamnei) în stînga platformei scenice semnaleză verticalitatea învinzibilită a unei anumite lumi. Criația rochiei roșii — care va trece dintr-o mină în alta, schimbînd punctul de greutate și sensul semnificației — este simbolul unei patimi furibunde

«Cameristele»

care duce la crimă. Oglînzile își pierd din semnificație, ca și ceașca cu ceai (otrăvit), minuscule în raport cu imensitatea coloanelor, a haosului din jur. Soluția tehnică (nefericită) a sursilor care cad în final (gîlînd cu zgomot metalic între cele două coloane) stabilește, în limbaj metaforic, dreptul de decizie — între viața și moarte — al oprimatorilor asupra celor oprimați. Gestul inerent, inevitabil al minii uicigase cade vijelios, depesind îndrăzneala de o clipă a celor măruntiți de a aspira la condiția demnității, depesind cutezanța răzvrătirii prin simpla inchipuire de a fi altceva decît ceea ce sint. Carmen Galin — Claire și Simona Măcănescu — Solange urmează tehnica duplicității, a jocului dublu de ogînză, fiind teatralitate în pasajele „imaginare”, încercînd să fie firești în pasajele „reale”. Violenta și duritatea necesare pentru identificarea Claire-Doamna sînt bine jucate de Carmen Galin, ca și momentele de supunere-devotație al bonel față de stăpîni. Doar teatrulul însă exagerat al primelor replici (ceremonialul) bîbi (în contre-jour) rupe unitatea interpretării în cele două registre distincte. Schimbările de ritm, de frazare, de intonație sint însușite și de Simona Măcănescu, dar, pe alături cu mai puțină siguranță. Lungul monolog al Solangei, după încercarea de ștrangu-

lare în plan imaginativ a lui Claire-Doamna, este stăpînit de acțiță doar ca tehnică, neproducînd în spectator nici un fel de fior, de emoție. Costumele de ceremonial ale celor două bone sint moderne, evidențindu-le senzualitatea, contrar indicațiilor lui Genet, care le vroia sumbre dintr-un început, urite, în afara oricărei aluzii la sex-appeal. În funcție de costum, de trăire sau identificare cu altceva, mișcările actrițelor se schimbă, ca și tipul lor de vorbire. În „imaginativ” mișcările sint riguroase, rituale, lente, în real ele sint repetite, dezorganizate. Contrastul dintre orizontalitatea și verticalitatea mișcărilor este în consens cu opoziția bine-căunoscută.

Interpreta Doamnei este aleasă de regizor pentru a fi antipodul feminității. Coca Bloss este acea Doamnă steară, descărnată, senzuală pe care a vrut-o regizorul. Jocul actriței nu impune și nu mărește distanța dintre ea și bone în momentul apariției. Doamna își joacă frivolitatea sau bunătatea, nu este frivolă sau bună sau suspicioasă. Absența Doamnei este mai paralizantă pentru cameriste (prin construcția dramatică a textului) decît apariția ei reală, jocul palid, statura mică făcînd personajul Doamnei mai puțin inhibant, iar gesturile ei mai puțin obsedante. Spectacolul de actori, în favoarea actorilor, punîndu-le în evidență toate posibilitățile interpretative, Cameristele Teatrului Mic operează, în plan semantic, cu un sistem de coduri care ridică de la individ la categorie socială opoziția semnificației victimă-călău, sînt-criminal.

Nicoleta Gherghel

film

«Nelu»

Scriitor ale cărui opțiuni pentru arta a șaptea s-au manifestat cu 25 de ani în urmă. D.R. Popescu a oferit cineastilor noștri substanța narativă pentru opere de referință în filmografia de autor sau de gen. Cinematograful a rămas pentru scriitor o zonă de afirmare a atribuțiilor procedurilor creatiei sale — observație realistă, alegorie, relativizarea imaginii, imprvizibilul mixaj al stilurilor — a unei tematicii predilecte în care esențiale rămîn raporturile dintre individ și societate, precum și mutațiile de structură în plan etic determinate de necontenită căutare a adevărului, a dreptății.

Tot așa cum, cu ani în urmă, în filmul lui Alexandru Tatos — Dujos Anastasia trecea, era redescoperit în spațiul dubian mitul Antigonei, Nelu, recenta premieră a casei de film nr. patru, semnata de tînarul regizor Dorin Mircea Dorotei, laureat pentru opera prima la Costinești, editia a XI-a, are fără echivoc sugestia din tragedia celebrului print danez.

Nelu, un copil de 13 ani, simbol al candorii, trăiește dezinbararea familiei sale cu sentimentul acut al nevoii de adevăr, de dreptate. Suspicinile care planează asupra părinților săi rămîn în bună parate echivoce, culpabilitatea tatălui este anulată de justificarea idealismului, iar cea a mamei, este atenuată de calitatea unei noi condiții, asumată în cea de-a doua căsă-

toarie. Nelu descoperă căldura și atașamentul în zona unor raporturi educaționale bine stabilite, dar mereu imbușă de calitatea unor parteneri pentru care generozitatea și altruismul reprezintă măsura firească a existenței. Investigațiile sale neobosite pentru stabilirea dreptății în cazul tătălului său, îl duc însă și la descoperirea imposterului, a falselor sentimente, a grotescului condiției umane alterate de cupiditate, incultură, convenționalism. Suieta personajelor solare (Veta, milițianul, doctorul Petrică, profesorul de muzică, Dana, Felicia), are drept complement moral, dar și de culoare, anturajul Irinei — caricat, cu măsură, noul tată incapabil să răspundă ingenuității sau Grăsone, grotesc în etalarea artei sale de a supraviețui fără a se întîlni cu munca. Trăsura, restaurată cu vitoasă încăpăținare de doctor în atelierul școlii, este și ea un

simbol al căutării, dar și al bucuriei iscate de un generos cadou oferit copiilor. Gestul nu are nimic gratuit și sugestiile transpar firesc în perșerările copilului, tot așa cum războiul declarat melodramei este dezvăluit în cheia ironică a refuzului lacrimii.

Deși filmul are unele lungimi, iar unele scenete tratate în registru realist poetic nu susțin organic dramaticizma ansamblului, cu un final mai mult completent decît concludiv, Nelu rămîne un titlu care confirmă calitățile certe ale unui debut regional, siguranța în conducerea unei excelente echipe de interpreti (printre care se numără Florin Zamfirescu, Tora Vasilescu, Mihai Căprița, Dan Condurache, Tudorel Filimon, Mihai Mălămar, Manuela Ciucur), construcția densă a cadrului, fluenta epică sustinută printr-un limbaj expresiv ce pune în valoare contribuția inteligentă a muzicii (compozitor — Dan Ștefăniță), coloana sonoră semnata de ing. Horea Murgu și a montajului realizat de experimentata Maria Neagu.

În rolul principal, Mihai Brătîlă, răspîndit și de juriul de la Costinești cu o mențiune pentru interpretare și descoperit de C. Vaeni pentru Cîntec în zori, cucerște prin farmec și spontaneitate, prin naturalitatea gestului și slovența privirii. Un merit al regizorului este și promovarea unui talent interpretativ ca Radu Duda, care conferă personajului său căldură și umor, după cum inspirată s-a dovedit și distribuția Melaniei Ursu, din păcate, mult timp absentă de pe genericele filmelor noastre.

Nelu propune, fără didacticism și ga-blone, o dezbaterie etică în care dezvoltarea artistică se alătură firesc convingerii în valorile perene ale răspunderii morale pentru viața și educația copiilor.

Călin Stănculescu

PROFESORUL DE ISTORIE

leon taipă

Nu avea nici un fel de prestață în fața noastră, a elevilor. Nu semăna cu nici unul dintre ceilalți profesori. Nu pentru că absolvise facultatea de istorie cu medalia de aur, avându-l ca profesor de istorie, și nici pentru că nu mai fusese egalul de nici un șef de promoție, fiindcă nu se prea ținea seama de asta, iar pentru noi, elevii, o astfel de performanță nu spunea mare lucru. Pe noi ne impresionau aspectul exterior, „imaginea” vizibilă a profesorului, tocmii cele pe care el le ignora cu desăvârșire. Era exact tipul de dascăl de care își rid generaziile de elevi, pe care și-l făc cal de bătaie născocind mereu alte soiuri pentru a se grozavi în fața colegilor. Și nici măcar nu ne trebuia cine știe ce imaginație pentru asta. Profesorul de istorie era, el însuși, o „surșă” permanentă de „cirige” pentru tot felul de glume.

Era mereu infrigurat, ca și cum prin orice i-ar fi hălăduit un vint înghețat. Umbra îmbracat în palton pînă primăvara tîrziu, un palton negru, de modă veche, ce-și mai păstra linia elegantă a croielii chiar așa, cu buzunarele doidora de reviste împăturite, de carnete și fișe pline cu scrisul lui ascuțit, nervos, plin de prescurtări. Părea că o parte a ființei lui trăia într-un trecut ferecat, unde-l rămăsese de bună seamă și sufletul, fiindcă nimeni nu-l văzuse zîmbind ori bucurându-se de ceva și de unde părea să vină infrigurarea trupului, incosșănat în paltonul negru, pînă și culoarea paltonului și singurul lui costum de baie. Cealaltă parte a ființei profesorului era mereu într-o cursă cu timpul. Citea de cum părăsese catedra, pe culoarele școlii, pe strada, oprindu-se uneori pe neașteptate să-și noteze ceva în carnetel încit puteam da peste el fără să vrem, ori prefăcându-ne că am fost surprinși de stagnarea lui bruscă. Nu ne adomnesta niciodată. Dacă-l cădeam carnetelul se apleca să-și ridice singur, mîndru cu poalele paltonului praf de pe jos și chiar dacă arunca o privire în direcția celui care-l imbricase, eram siguri că nu-l vedea, într-ait uimă absorbit de propriile-i gânduri.

Avea o figură de vizieră speriat. Pe nasul ascuțit purta ochelari rotunzi în ramă de nichel, cu brate elastice înconjurîndu-l lobul urechii. În spatele lentilelor bombate, pîrînd doi ochi bazedofici de sticlă, albul ochilor lui, mîrit de lentilele cu multe dioptrii, era plin de vioșoare roșii, trădînd lungile nopți de veghe și lecturile aproape neîntrerupte.

Nici măcar în clasă nu-și scotea paltonul și căciula, o căciulă de astraban ce fusese, desigur, o frumusețe, acum cu marginile albite de purtat, pîrînd un fel de coif ce-l completa „armura”. Chiar așa ne apărea, ca un om deosebit de frig, de lăme. Doar de sunete nu se putea apăra, și asta observaserăm imediat, cu perspicacitate vîrstie. Era de ajuns să strige cineva în preajmă-i, ori numai să vorbească răzbit, ca profesorul să ne privească și să-și retragă și mai mult gîtul subțiriat în gulerul paltonului, ca o broască (testoasă amenințată de un pericol. Foloseam strategiena ori de cite ori vreun coleg risca să la o notă proastă. Ne ridicam pe rînd vorbind cît puteam de tare, sacadat: „Nu pot să înveț fiindcă sunt bolnav”. „E în comitetul clasei”. „Si în comitetul organizației de tineret”. „Si fiecare exclamatie, pleoapele profesorului se zbăteau ca aripile unei păsări speriate și gîtul subțiriat dispărea în gulerul paltonului și numai oasele să ne așezăm, parcă ar fi apăsat ceva, un resort încăpînat, în lăcașul din care scăpase.

Nu încetam decit după ce vedeam conturul „cincului” scris cu mîna tremurîndă și tocui pus la loc pe cadavru. „Ei, hai, stăți jos”, spunea iritat, repetînd gestul cu mîna deasupra catalogului, apăsînd mereu resortul acela rebel în clesții siguranței din care scăpase.

Ne hlizeam unii la alții fără prea mare satisfacție, pentru că, din nou, „victoria” noastră fusese prea rapidă. Cu timpul, satisfacția noastră fusese înlocuită de un sentiment de jenă, dar și de o stare de întărire, fiindcă profesorul de istorie nu ne opunea nici o rezistență, iar lecțiile lui ne zăpăceau. Ne vorbea, dar privirile îi erau întoarse înăuntru. Școlii noastre din buzunarele-i doidora folpînă, cu scrisul ascuțit, mai mult fluturîndu-le decit uțindu-se pe ele. Făcea divagații în arheologie, în geografie, în numismatică și artă. Pe tablii apăreau tabele sinoptice — adevărate radiografii ale unor epoci trecute din care rețineam doar un nume, cite o dată, povestea unei opere de artă celebre.

Rupeam desfășurarea lecțiilor cu cite o nouă trăsneală. Intr-un an, doi colegi de prin partile muntelui, aduseră un pui de veveriță care devenise repede mascota clasei noastre. Îi făcuserăm cultus într-un pundiț de bancă pe care-l umpleam zilnic cu nucl. De cum suna de recreație, îi dădeam drumul fascinați de salturile ei de pe bănci pe catedră, de acolo pe dulapul cu material didactic, și, apoi, tocmii pe galeria perdelilor.

Ronțăitul ei harnic devenise o parte a universului sonor al clasei. La orele de istorie, însă,

o zgîndăream făcînd-o să stîrnească o adevărată răpăială de nuci izbite în toate direcțiile.

— Lăsați animalul în pace. N-aveți minte nici cit el ne apostrofa cu vocea-i obosita profesorului, întrerupt din savanta-i expunere.

Ne prefăcăm că vrem să vedem ce i s-a întimplat veveriței dîndu-i drumul prin clasă, speriată de chioțele noastre. Veverita ne ocolea cu salturi luți, găsîndu-și, cu un instinct sigur, refugiu pe umărul profesorului spre mirarea și veselia noastră, amuzați de imaginea acelu „grup statuar” — profesorul în paltonul negru și căciula pe cap, nemîșcat ca să nu sperie puiul de veveriță, iar aceasta bine prinsă de gulerul paltonului privindu-ne din adăpostul sigur cu ochii ei rotunzi, cumva sfidători.

Profesorul voia să treacă mîcar într-unul din noi o pasiune la fel cu a sa pentru studiul istoriei. N-a încetat să caute să creeze o „moștenescă”, odată cu pasiunea, singura lui avere — bibliotecă. De asta invita pe cei mai buni elevi la el acasă. Două camere pline cu cărți, cu albume de artă, cu monede antice. Într-un colț, patul îngust și biroul, plin și el cu cărți. În ambele camere nu exista altceva, nici măcar o sobă. Doar rafturi pentru cărți și cărți stivuite în colțuri, în orice spațiu liber. Trece sirurile lor, numai atît loc cit să poată trece un singur om, el, profesorul, pe care-l găseam de fiecare dată un cunoscutu-i „armura” — paltonul negru și căciula pe cap. Întreg salariul de profesor și banii cîștigați pe articole și studii publicate în reviste din țară și din străinătate erau cheltuiți pe cărți, pe albume de artă, pe monede rare. Strînse o bibliotecă de mare valoare într-un institut. De fapt, o a doua bibliotecă, fiindcă prima — așa așlăsem — îi arse în timpul războiului.

Ne așezam direct pe podea, pe acel culoar dintre cărți și în strimțol loc din fața patului și biroului, cîștîșii de multime cărților și neînțelegînd cum știe profesorul locul fiecărei cărți sau album de care avea nevoie și către care mergea cu deplină siguranță. La el în casă glasul profesorului părea să capete căldură, vibra. Ne făcea scurte cursuri de artă răsfoind în fața noastră albume din editii rare, trecînd repede peste paginile cu nuduri de care ochii noștri se lipeau curioși. Ne dădea fiecărui să vedem, sa pîoim monede vechi de aur sau argint sau bronz, cu siluete de călăreți, împărțiri și împărăteșe, monede de aur, lustruite, cum numai minile oamnelor pot lustrui imprumutînd căldura metalului. Ascultînd vorbele profesorului, aveam o clipă senzația comunii peste timp cu toți cei ce vor fi tînut în minile lor monedele aceia.

Daș rămasem la fel de neastîmpărați. Ascundeam încercăm să facem pierdut cite o monedă. Cercul nu se mai încheia iar în mîna profesorului. Speranțele noastre că nu va observa se topeau însă pe dată. Numea monedă pe care o ascusesem, iar noi o înapoiăm rîzînd ca prostii în timp ce profesorul o pune în sear cu gesturi de somnambul „Acum plecați”, ne spunea, doar atîu, „Acum plecați”. Ochii îi deveneau ceoși, privirile îi erau întoarse înăuntru înfrînt. Plecam. Pe drum ne mai făleam că era gata să „o facem”, mechezam mîncăște la amintirea cupurilor acelor femei goale zărite cit îi lua profesorului să întoarcă pagina. Născoceam apoi încă o poveste hazlie despre el și casa plină de cărți și albume „cu femei goale” și monede nemăvăzute de aur.

Greșeam și noi ca și cei de dinaintea noastră și aveam să greșeam la fel și cei de după noi, adăugînd mereu noi povești la actual și așa prea încărcat al profesorului de istorie. Prestigiul său se năruia în timp, urmînd parca degradarea hanelor și încălțămîntului, de care nu-l mai păsa deloc, o neglijență dintre cele

mai condamnabile în ochii celorlalți profesori, merîndu-l disprețului lor și hazul școlărilor...

Îi fusese dat unu fost elev să-și salveze profesorul de la umilînța eliminării din învățămînt, căci aici ajunseseră lucrurile. Povestirea apărută într-o revistă școlară avusese efectul scontat: o explozie în lanț. Șchița aceea fusese analizată ca un articol de ziar, mai iniții de profesori, grăbiți să refacă prestigiul colegiului lor acum, cînd stumul venise din afară și în mod public (era, doar, o revistă școlară autorizată, nu?). Lucrurile trebuiau îndreptate, copiii strînuți, aveau de-a face cu un caz excepțional, un om, putea spune, un martir care suferise o cumplită prigoană.

Orașul întreg al elevilor și profesorilor și părinților trecuse de partea profesorului de istorie, iar acele „bizării” (doar îl văzuseră cu toții pe strada cu un pantof de un fel și cu celălalt de alt fel), deveniseră dînt-odată scuizabile, de fapt, insignifiante, cum și erau.

După ce se pensionase, doar stiri vagi. Profesorul trăia retras între cărțile și albumele și vechile sale monede, „pierdut în istorie”. Incețea mai interesat pe cineva.

Murise la un azil de bătrîni, prea slăbit ca să-și mai poarte singur de grijă. Nu găseai nici un elev să-l poată face moștenitorul unicei lui averi. Biblioteca — o adevărată comoară — o donase statului, dar își pînuse mai mult de jumătate din vazășie umîrții la mai multe biblioteci ale orașului. Celebrele lui albume de artă, uneori cite o monedă veche, tot apăreau pe la cei ce deținuseră „funcții culturale” în vremea aceea.

Timpul toșne în cenusă uitării terribilissime noastre față de profesorul de istorie. Cînd îl evocam, chipul lui tragic părea să revinze, de fiecare dată, din paginile schiței scrise de fostul elev...

★

Se invitau prin casă. Pleseam cu cravașele peste cîșmele bine lustruite. Îi encera teribili bibliotecă ce ocupa pereții holului imens și celei mai mari camere din casă. Pînău, Smuigeau cite un volum. „Iorga, ha?!” și-l întorceam cu furie pe deoște. „Părvan, ha?!” și profesorul simtea dinainte o stîșiere în gît, reverberată încă o dată în trupul palid, cînd volumul se izbea de parchet deschis. „Si paginile ca niste arupi, parca spre a-și ateuca cădere”. „Nu te hotărăști odată?”.

Dăduse răspunsul fără să se gîndească. „Nu, cărțile, nu!”. Cealaltă parte a întrebării se ajunse în mîntea lui. „Vrei să-ți omonești soția și copilul, sau să-ți ardem cărțile?” Îi zăberseam mustățile „buzar”, uniforme ale ceea, epoleți acelu, cîșmele acelu atî de bine lustruite și centura bine încălțămînt. „Hai, alege, îți oferim posibilitatea să alegi?”

„Nu, cărțile, nu!” — repetase, încă neînțelegînd că era pus în fața unei alternative, fiindcă nici unei minți normale, unei minți raționale, cum era a profesorului, nu-i putea spune ceva care să-l ajute să aleagă. Prima parte a întrebării era ca un bîzîit de viespe înnebunită, ca un sisit de giscan furios, ca un tropot de corbie, ca un formăit de rinocer cînd atacă cu cornul aplecac amenințător.

„Aduceți-mi”, zăberse uniformă cea mai voluiminoasă și profesorul îi văzu tulbur, prin ochelarii aburii de spaimă. Le zărea fețele palide, cu chipurile atî de bine știute, acum încetosate de aburul ce-l opacăzu lenulele pe care nu îndrăznea să și le steargă.

„Uniforma ce comandă, mirosul benzinei devenise stăpîn și flăcările izbucniseră zvrîndu-și și tentaculele către mîile de cărți frumos ornidute. „Istoria o facem noi, nu cărțile voastre!” Ai cea mai bună dovadă, profesore, ha, ha, ha!” urlasă în delir uniformă cu centura saltînd bezmetie, în timp ce cravașă plesnea cu un șuier sec cîșmele în lustrul cărora se reflecta strălucirea roșie a focului.

Lătratul armei cutremură trupurile difuzate în abur. Pete de un roșu aprins apăruseră atî de nefiresc pe vestimintele albe, înainte ca cei doi să fi reușit să se îmbrășeze și: apoi să cadă. Si, în timp ce mîntea profesorului încă mai încerca, încă se mai zăbea să închege un cit de firav înteles, mirosul benzinei devenise stăpîn și flăcările izbucniseră zvrîndu-și și tentaculele către mîile de cărți frumos ornidute. „Istoria o facem noi, nu cărțile voastre!” Ai cea mai bună dovadă, profesore, ha, ha, ha!” urlasă în delir uniformă cu centura saltînd bezmetie, în timp ce cravașă plesnea cu un șuier sec cîșmele în lustrul cărora se reflecta strălucirea roșie a focului.

Prăbușit peste trupurile soției și copilului, privind fără să înțelegă cînd la chipurile draği, în trăsăturile cărora pîlpîirile focului năseau o pătrînică zăbete a vieții, cînd la rugul tot mai intens, transformînd trupurile cărților în cărămîzi de jar, era el însuși o pradă sigură a dezastrului. Părul albit dînt-odată i se încinse, așa să la foc. Prin ochelarii acoperți cu totul de abur nu mai întrezărea decit un zbucium roșu, cînd mai întens, cînd mai departe, mîntea îi era albă. Îi curînsese frigul, un frig de care n-avea să mai scoate toată viața.

De mistuirea incendiului îl salvaseră clișvea vecini curajoși. Bibliotecă, „opera” sa de-o viață și colecția de documente celebre în lumea istoricilor, răsă odată cu casa, cu atîtea case din Clujul acelu ani...

rodica berariu draghinescu

Cearcane de liniști

Ninge e depărtare
tenurile lasă în amurg
esare insingerate
neputincios ad colindul de durere
alb-vinăt ninge
privirile se rup
atîm pe sub pleoape
în sîrtece de fum
cu cearcane de liniști ne întoarcem pe sub noaptea

zăpezele — tăcute, în arbori înșouate
ninge din mai în mal
cu cerul greu în spate
ne girboxim polar
vin inghetate cercuri
ne vom trezi în melci
înșiroind zăpada
pe ierburii, pe umbre, pe poteci.

Unghi al privirii Soledad

Zidire de toamnă
unghi al privirii soledad
plesuși capaci la vomă
se inecă în cer și cad
bulboace de uitare
pe fruntea de pietror
se joacă zoni orba
ferestrele tresar
stetai fără de sculptor
urc în munți
zvon rar
năvălul zilei scoate
pești aurii, solari
în iraba pietrei
scintile cu minji
pasc jar
năvălă dă privirea

maria predoșanu

Septembrie

O ceată brumărie coboară prin livezi,
Gutui umbrși stropi gleampăt cu ugerile pline,
Zăvozi stingheri iau urma tăcutelor cirezi,
Ce-au coborît spre țărini, pe-aci prin
Mărginime.

De arunde-ai privi în cale-ți iese țara,
Ce-n tainice lăcașuri veșmit de aur țese,
Ucși-ai iar sub geamă în amintire vora,
Iar pîntecoșii peperi stau răstîgnîți pe mese.

Prin porumbiști se-aude cum țîpă lung cocori
țîșnînd în stropi de spaimă un crap vinează
încă,

Sed aplecați ciorchinii pe umeri de feciori,
În Retezat ies țopii boncătînd pe stîncă.

E anotimpul Toamnei, iar Tara-i grea de rod
Copii și tineri chișeți cîțesc în pace slova,
E liniște în stîna ciobanului din Bod
La fel pe Arieș, pe Crișuri și-n Moldova.

Iluzie

Te-am căutat
În țipătul prigoriei,
În foșnetul colții încă albe,
În linia palmei
Într-un sîrăt uitat.

Nu te-am aflat
Decit în plînsul șoptit de mesteceni
Pe fărîm unei mări din Nord,
Și te-am îmbrățișat,
Preț de un oțat domestic
Într-o amiază ploioasă.

Patrie-una

Patria mea,
Cu mîntii tăi falnici umbrîți de zăpezi,
Cu apele limpezi ce-ți scaldă obraji,
Cu ochii tăi, absurși în vesnicii albine,
Cu holdele mănoase și aburind a piine,
Cu pădurile tale umbroase,
Cu luncile domoale și riurile ce se inecă-n mare,

Cu cirezile și turmele tale,
Cu miinile noastre aspre ce-ți mingieie țărina,
O patrie-mă, mama mea, patrie-una.

apoi cu har
palma pietrarului stopează
o diră lungă, lungă
rostogolind
un zar

Sunet de uitare

Ce crivăț!
Ce crivăț!
Ochii mei strigînd
Ce crivăț!
Ce crivăț!
Pielea mea crîpînd
Ce crivăț!
Ce crivăț!
Singleme meu sub pămînt
Apoi, ingerii au închis ferestrele
și n-am mai auzit nimic.

Duplicitatea interogației

Interogația
adevărata împărătie a morții
deschiderea nopții
cută secretă în cornea noastră,
neșchișcăbi fereastră
secul din infinit
privirea privirii privitului
prim vid acolindu-se pe sine,
reinvind
nici una — nici alta
incremenire
otit

Geometrie oratorică

Pur și simplu
poemul — țînta luminoasă a descîntecului

Pur și simplu
singurătatea — forța cosmică a pămîntului

Pur și simplu
ochiul — cerbica mască de ghiță

Pur și simplu
lacrima — rădăcina poetului, adevărată

Pur și simplu
mina pe hirtia curată

Pur și simplu
biruirea clipei
ceea ce nu se întimplă niciodată

Hrana poemului

chemam poemul
aruncînd înspre el firimituri din mine
și el venea din ce în ce mai des
pînă cînd n-a mai rămas nimic
decit un punct mișcător
pe o bucată de hirtie

Octombrie

Cîșpele curg spulberîndu-se duse,
Orele plîng limpezîndu-se-n pliu
Sînt de pe-omul cald iernii pe buze
Octombrie vamba și așterne-n tre noi
Iar toamna de movuri ce pilipii lin
Presimete zăpezi printre cupe cu vin.

Eternitate în doi

Oriunde m-ascund sint cu tine,
Mă urmărești ca o misterioasă taină,
Înfiorarea ț-i o portă ca pe-o nălucă în mine,
Învăluiați-s în doru-ți ca-ntr-o heraldică haină.

Te acolesc vinovată și iarăși te caut,
Mă-nțor pe-nserate la tine în gînd,
S-ascult tînguirea duioșului flaut
Să-ți simt răsufletarea și ochiul plîngînd.

De unde venim și pînă unde ni-i zborul,
Putea-vei răspunsul așteptat să mi-l dai!
Înțeleptule-od ai chipul ca norul,
Ce-și plouă nuntirea pe-o gură de rai.

Te strig și te caut, te cert și te iert
Te acuz și te născ, trist cavalier al speranței,
Îți cer să-mi răspunzi categoric și cert
Plăți-voi cuvîntul ca pșeț cutezanței.

Văd că taci cu-nfeles și-mi vorbești de iubire
Pe șoapte de frunze și muget de cerb
Prin vine-mi zvinește un a fi-n devenire
Stătuie-s ub vraja eternului verb.

plastică

Mirabila privire

Mai mulți exponenți ai plasticii de scenă (sau de platou cinematografic) au fost prezenti în această stăruire în sălile de expoziții bucurestene cu lucrări ce denotau, dincolo de preocupările creatoare specifice domeniului în care profesază, constanta exercițiului artistic în alte genuri decit plastică — în muzică, în literatură, în teatru) — observăm salubritatea și în cazul lui Mugur Pascu, scenograful Teatrului din Sibiu, numai că prospectările sale artistice s-au concentrat cu precădere asupra zonelor filosofice și sensibile ale poeziei lui. Acesta, intrucîtva complementare (mai cu seamă în teatru) ale literaturii românești: Radu Stanca și Lucian Blaga. În ceea ce ne propune astăzi Mugur Pascu, aflăm la prima sa personală în Capitală (sala Eforiei) distinselor două planuri de alcătuire universului ideal conținut de prețelute literare. Unele explorează în coordonatele spațiale proiectia metaforei poetice a discursului dramatic. Este teritoriul în care sugestia plastică conferă materialitate deplină construcției ideatice. Și artistul extrage cu pătrunzătoare forță de sintetizare sensurile vii ale textului poetic-dramatic, sugerînd cu pertință analitică, dar și printr-o subtilă arhitectură de simboluri plastice, traiectoriile ce unesc cele două

spirit — Blaga și Radu Stanca. Pentru că este real filonul comun al ethosului ambilor scriitori, chiar dacă tonalitățile expresive ale fiecăruia dintre ei îl delimitează în mod evident, teatrul lui Stanca fiind mai aproape, două opinia noastră, de retorica postromantice. Pascu găsește în tălmăcirea plastică a lui „Zamolxe” de Blaga și a „Ostăcilului” de Stanca terenul cel mai potrivit pentru demonstrata estetică ce si-o propune.

Convingător, însă, artistul își dovedește afinitățile cu cele mai dense straturi ale naturii poetice în sursele de metafore plastice inspirate de „Mirabila sămintă” a lui Blaga și în seria numită „Testament”, ce intruzează citeva din dimensiunile spiritualității lui Radu Stanca, Mugur Pascu răspunde, astfel, unor chemări jauritice ce-i animă ființa artistică, el optînd, în acest sens, nu pentru ilustrare

unui text, ci pentru convertirea lui într-un alt univers de imagini prin înflecirea unui alt limbaj artistic, ce-l este accesibil. Acesta este timpul de spiritualitate cel reprezentat în viziunea pictorială, evident).

În ciclul „Mirabilele seminte” se pot distinge detalii de un realism neechivoc al formelor. Una dintre cele mai expresive lucrări, care traduce, cu mîlsoare foarte simple și exacte atmosfera mirabililor lirice blagiene este de fapt un пейзаж. Numai în aparentă compozițiile lui Mugur Pascu au o desărușare abstracție. Iată, de pîă, cum ceea ce se întimplă în interiorul peisajului evocă mai înainte — elegrante și accidentate de culoare, unghiurile perspective și adîncimea semnificativă a gândirii plastice — sint componentele, să le zicem pur tehnice, care fac posibilă transgresiunea în plan vizual, obiectiv, material a unei realități sensibile și inefabile.

În ansamblul ei, expoziția este o pledoarie pentru eminența actului intelectual, pentru gestul creator înfrînt, privit nu în variantele sale posibile, ca fruct al inventivității speculative, ci în sensul dezvăluirii, cu rîcoare analitică, a temeiului existenței adevărate opere de artă. Cu asemenea grîji înalte, Mugur Pascu nu are a se teme de inexorabila trecere a timpului. Opera sa e un gînd curat și convingător ce se poate rotir pe sine la nesfîrșit.

Corneliu Antim

muzică

Corul de cameră „Preludiu”

Concertul Corului „Preludiu” a avut loc într-un semnificativ moment al vieții noastre muzicale, înscrinduse ca una dintre manifestările integrate celei de-a XI-a ediții a Festivalului Internațional „George Enescu”. Pe scena Studiului de concert al Radio-televiziunii am putut constata cum permanentul și bine-coordonatul studiu coral poate aduce o formație alcătuită din muzicîeni amatori la nivelul performanței profesioniste.

În primul rînd, opțiunea repertorială elevată recomandă o primă însușire a acestei manifestări artistice; creații reprezentative pentru școala compozistică românească a ultimelor decenii se alătură, într-un întreg echilibrat, citorva piese alese din patrimoniul universal al epocii renascentiste și al celei romantice. La rîndul lor, lucrările românești vizează fie o tematică angajată, fie prelucrarea unor motive folclorice poetice și muzicale — toate fiind cuprinse sub arcul unificator al spiritualității autohnone, exprimată în specificul modal al cîntecului popular.

Acesta este universul stilistic abordat de Corul „Preludiu” cu o sonoritate plăcută, camerală, compactă; dacă în madrigalele germane și italiene (H.L. Hassler, G.P. da Palestrina, G. Costaldi) am admirat dozae dinamice

rafinată, efecte de ecou, inteligenta evidentiere a liniilor polifonice, în domeniul muzicii romantice (F. Schubert, A. Svehnikov) am semnalat, ca un veritabil eveniment interpretativ, versiunea oferită capodoperei schubertiene „Păstrău” — tratat ca un episod dramatic cu acuratețe și delicatete. Este, în mare parte, meritul dirijorului Voicu Enăchescu, care știe să impune prin gest subtile intenții expresive și reușește să însuflețescă un ansamblu astfel încit, peste cizelarea fiecărui amănunt din studiu de zi cu zi

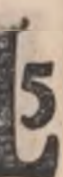
zi, să se suprapună emoția (constructivă) clipei din concert. Si, în acest mod, interpretarea dobîndeste un plus de farmec de afecțivitate.

Aceeași coeziune interiorară a formatei reiese și din paginile românești semnate de D. Voiculescu, L. Profeta, A. Pop, D. Constantin, T. Jarda, M. Neagu, V. Spătaru, D. Pop, M. Jora, C. Cezaș, F. Fubici, Nehu Ionescu, și aceeași calitate a replici corale o relevă partiturii contemplativ-lirice sau cele energice, de vivacitate.

O paletă bogată de sonorități și nuanțe se adaptează fiecărui stil abordat: observăm, de pîă, reliefașii inflexiunilor balcanice din „Bordieș”, „bordei” de Mircea Neagu sau a celor din ținutul Oasului, al Bihorului din Suitele semnate de Dariu Pop, respectiv Francis Fubici. Asadar, putem vorbi de o „hartă” muzicală a etosului românesc, din care nu lipsesc nici aluziile moritrice („Pe răzor de vie, de Doru Constantin). Să subliniem, de asemenea, și modul în care, în unele lucrări, corul dialoghează cu solistii vocali (tenorul Nicolae Andreescu și violonul Lucian Marinescu) sau colaborează cu experimentalul pianist acompaniator Ovidiu Cucu.

Iată cum, prin concertul Corului de cameră „Preludiu” al Ansamblului Artistic al Uniunii Tineretului Comunist — dirijat de Voicu Enăchescu, concert prezentat de muzicologul Anca Ioana Andreescu, secțiunea corală a Institutului din acest an a lăsat cortina peste ultimul său protagonișt. Si, dată fiind impresia produsă publicului, nu putem decit să dorim, să prevedem și să așteptăm prezența sa la următoarea ediție.

Valentina Sandu-Dediu

INTINIRILE «LUCEAFĂRULUI» CENACLUL „LUCEAFĂRUL” LA DUNĂRE

ȘEDINȚA A NOUA

● A noua ședință a cenacului Luceafărul a avut loc la Brăila... Că prilejul concursului de poezie „Oda pământului meu”...

cele ale lui Ion Mustățea, unde șirul modelelor ar începe cu Goga și ar sfârși cu Bacovia... Aceasta după ce în timpul lecturii Ion Mustățea recitase exclamațiile aprobative ale lui Teodor Virgilici și Mircea Micu...

În acest caz s-a făcut o deparțiere între cei doi autori, deși este de adăugat ca în lectura propriei Andreei Căpităneanu s-a dezbătut proza... Nicolae Ursuleanu credea că proza Andreei Căpităneanu ar fi scrisă în registrul romantic...

Încurcătoare fiind, discolor de prozele citite, necesită un climat propice dezvoltării literare... Valentin Popa, critic în titlu al cenacului, alături de Lucian Chișu, ține să remarce...

Cronica

vasile dancu în mijlocul verii

Într-unul din statele despre care vorbim, fata morarului, tinăra, zurlie și cam frumoasă de fel, se vrednicea toată ziua cu nimicuș de bănuț...

copit... umflatul! hei! n-auri cum zăbrăa porcii așa? Pregătirile începură într-o marți... Chindile au pornit năvală, cu ușoare beții în deschidere...

În lesin, prinse-n beție, Ahaaaaaa...! Iaaaaaahahaha...! Vocale rufale în două... Singele, zurlă ducă cu el în riu umflat, melic...

ion mustățea

Vorbem o limbă dulce

Vorbem o limbă dulce ca și-acum doinind din frunză pe corăbi de taină, și ne-am luat tovarășii visele la drum...

Vorbem o limbă dulce ca și-acum

Vorbem o limbă dulce ca și-acum și la tristețe și la bucurie, vocalele se logodeau precum pământul sfânt cu holda aurie...

Zadarnic

De cite zile rățâcim pe-oie ne doare trupul drumetind intruna, să ne grăbim ni-s caii obosiți și din păduri adinci iarare luna...

E joc ciudat

E joc ciudat să vrei ce nu se poate E joc gînd și-a cuibărit în minte de-ți rure carne și îl porți în spote și te preschimbă-n altul și te minte?

Corabia e cu pinzele curate

Ți-e caldă iarăși mina aspră frat, căldura-mi spală trupul de venin, corabia e cu pinzele curate, mai este sus un pic de cer senin...

Urcă din noi...

Urcă din noi un singur fum de seară prinț mesteceni, coloane de argint, ochii pădurii ce-a uitat să doară respîr în tăcere aromind...

Există în romanul românesc de actualitate numeroase figuri de personaje implicate în eforturile sociale a prezentului, eroi convinși prin atitudine și faptă...

inertă prejudecăților. Universul relational modern, care devine din ce în ce mai complex în conștiința actuală...

Intr-o dezbateră publică a romanului de actualitate (publicată în „Luceafărul”, 15.III.1960) cititorii și-au exprimat în mod sincer părerea în legătură cu proza axată pe figura comunistului a omului...

Pulverizarea personajului literar sub presiunea structurilor sociale moderne este o falsă alarmă născută pe terenul prozei moderne...

Săgetător de pescăruși umbra ta de nisip fierbinte și albă mă cuprîndea în rochie de mireasă...

CONFABULE Săgetător de pescăruși umbra ta de nisip fierbinte și albă mă cuprîndea în rochie de mireasă...

Confabule

POEZIE CHINEZĂ CONTEMPORANĂ

WANG MENG
Anotimpurile

Iarna
Oamenii au nevoie de soare
Vara
Oamenii au nevoie de răcoare

Vai nouă
Numai cele două anotimpuri
Primăvara și toamna

YAN CHEN
Făclia

pro România
(fragment)
Cutreierind pământul
Acesel fără prietene

YANG SHAN
Podul

Leagă drumul lung de drum
Și dorința de mplinire

De e singur, singuratic
Singuratică iubeste

SHA BAI
Frunza

In unde
Lacului
Plutește o frunză
Rosie

Minuscule - Pe ea vine Si se aseză Toamna

CAI QIJIAO
Rugă

O, iubire
Dă-mi puterea ta
Dă-mi hotărârea ta

In românește de Ion Andreiță și Xu Wende

LI XIAOYU
Ascult ploaia

Sunetul ploii se face susur de izvor
Eu însăși sint un peste

Ca să înrât cîntecul acela legănat
Coborît și ridicat de vînt

Peisaj

Valuri fremătătoare, catarge în beznă,
Barnită peste catargele

YU SHA
Timp

Anii, ca o secure ascuțită,
Taie pe fruntea ta canale-adînci

KONG FU

Oare dragonii dorm și ei?
Dorm fără tihnă
Uite-le irupul arcuit

YING YI
Speranța

Ce e speranța?
Nici fruct, nici floare
Unde se află?
Nici în primăvară, nici în vară

Traduceri din limba chineză de Mira și Constantin Lupeanu

DIN LIRICA SOVIETICĂ

OLESA NIKOLAEVA
Un om

Sie însuși își vorbește un om
punindu-și miinile-n cap:
- Sigur, așa îți trebuie!

Ba suspină, privind în beznă:

Ba „fii, te rog, mai simplu“

ba își face planuri grandioase,

E-n răspăr cu oricare frază,

strigă: „Mă due!“ - și rămîne:

La urma urmei, cum oare

Si ce-o să se-nîmple cu el

VINCAS MYKOLAITIS-PUTINAS

Între două crepuscule

Între două crepuscule e lumea basm.

Atotvăzătorii privesc din turnuri ochi.

Si lucrurile, umbre de fantasme,

Te tubură cu-nfășurarea dublă,

Si, pală, existenta ta

Si-n suflet este nesfîrșit de trist.

MARINA TVETAEVA

Secarei ruse mă prostern,

La lan, umbrind secărătoare.

Prietene! Ploi lungi se cern.

Tu, cînd deseri napăste, ploie,

Esti ca Homer în Iliade.

Avetik Isakian

Crengii, trandafirul, nu-l poți da-napoi,

Vis și ceață-neacă zburcunul trîntii,

Ne-nînat păstrează-ți sufletul, fii bună,

Nu grăbi... Te-ajunge moartea azi sau mine...

Și ce-ai să-mi dai... Licoare purpurie -

Sprincenele-ți sint raze neguroase,

Lucirea spadei de călău tăioasă.

Noaptea la mine-n grădini

Plînge o salcie tristă,

Salcie, salcie tristă.

Ziua, lumina preasfîntă -

Fată a soarelui-faur.

Blîndă, cu bucle de aur,

Salciei plînsul i-zvîntă.

In românește de Ilie Bădicuț

REVISTA STRĂINĂ

Die puchlige Verweidenschaft

PUTINE SINT CARȚILE CARE SĂ SE FI BUCURAT DE UN SUCCES...

scriitorii spanioli Carmen Kurtz...

marinere rare, căpitani și Oscar devin niște Pa-găni moderni...

EXISTĂ TINUTURI CARE NE ADEMENESC...

CLUBUL „TATE GALLERY“ DIN LONDRA...

Balcanice
ISMAIL UYAROGLU
Hanger
HUSEIN HAYDAR

Corabia ce-duce durere intră în port.
SUREYYA BEFRE
Senur Sezer

ARTA REVOLUȚIONARĂ DIN MUZELE SOVIETICE...

SPORT
A doua lună de toamnă